

چرا آمریکا در پی تضعیف حشد الشعبی است؟

تعمیرات

مجموعه مقالات

چرا آمریکا در پی تضعیف حشد الشعبی است؟

کاری از اندیشکده راهبردی تبیین

وبسایت اندیشکده: www.Tabyincenter.ir

نشانی: تهران، خیابان پاسداران، چهارراه فرمانیه، خیابان بوستان، خیابان نسترن، پلاک ۳۲

کد پستی: ۱۵۸۵۶۸۶۷۱۱

تلفن: ۲۶۱۵۳۳۲۹

نمابر: ۲۶۱۵۳۳۲۹

حشد الشعبی یکی از مهم ترین جریانات در تقابل با جریانات تکفیری و دخالت قدرت های منطقه ای و جهانی، با فتوای مرجعیت دینی به عنوان اهرمی توانمند برای حفظ تمامیت ارضی عراق و وحدت مسلمین شکل گرفته است و این موضوعی است که غرب و متحدانش را آشفته نموده است. در همین راستا رهبر معظم انقلاب اسلامی نیز بیان فرمودند که « مخالفت آمریکایی ها با نیروهای مردمی به این علت است که آنها می خواهند عراق، عامل مهم اقتدار خود را از دست بدهد ». در مقاله تحلیلی اخیر در پی تحلیل چرایی تضعیف حشد الشعبی (بسیج مردمی) توسط آمریکا برآمده ایم و در راستای آن این فرضیه مورد بحث قرار گرفته است که با توجه به ویژگی های سیاسی، اجتماعی، امنیتی و نظامی حشد الشعبی، آمریکادری تضعیف و تقلیل جایگاه آن برآمده است.

۱- مشخصه های اقتدارزای حشد الشعبی

۱-۱- ویژگی های اجتماعی

با تکثیر و بیروس داعش در قلب جهان اسلام لزوم مقابله با آن توسط مراجع عظام با حمایت های بی دریغ جمهوری اسلامی ایران شدت یافته است. حشد الشعبی نیرویی است که با هدف مبارزه علیه داعش در عراق از گروه های مختلفی شکل گرفته و به عنوان نیرویی مکمل در کنار ارتش عراق پس از ژوئن ۲۰۱۴ به فعالیت می پردازد و در نوامبر ۲۰۱۶ با اکثریت آرای مجلس عراق به عنوان یک سپاه جدا از ارتش رسمیت پیدا کرد و نهادی وابسته به نخست وزیر و فرمانده کل نیروهای مسلح می باشد.

از آنجا منبع مشروعیت این بسیج مردمی مرجعیت دینی می باشد، گروه ها و افراد شکل دهنده آن به شکل داوطلبانه براساس تکلیف مذهبی به ایفای نقش هایی چون کمک به ارتش عراق، دفاع از مکان های مذهبی و مقابله با طرح ها و دخالت های مداخله گران می پردازند. ویژگی های اجتماعی اقتداززایی حشد الشعبی عبارتند از مردمی بودن، تاکید بر وحدت ملی، دفاع از تکتش قومی و مذهبی در عراق، تاکید بر هویت ملی و مذهبی عراق و حفظ تمامیت ارضی عراق در مقابله طرح های بالکانیزه. بنابراین ما با نوعی بسیج مردمی براساس مولفه های قومی و مذهبی که دارای خاستگاه اجتماعی و بومی می باشد روبرو هستیم. علیرغم تلاش غرب و متحدان منطقه ای آن دال بر شیعی نشان دادن حشد الشعبی و ترسیم فضای تک ساحتی و پرخطر جلوه دادن آن، ساختار اجتماعی حشد الشعبی ترکیبی از شیعیان، عشایر سنی، افراد فیلی و مسیحیان عراق است. تعداد نیروی آن ها حدود یکصد و ۱۸ هزار نفر اعلام شده است که از این تعداد ۲۵ تا ۳۰ هزار نفر از عشایر اهل تسنن هستند و به گفته علی الحسینی سخنگوی رسمی نیروهای داوطلب ترکمن وابسته به حشد الشعبی، بیش از ۳ هزار نیروی ترکمن به عضویت گردان های داوطلب حشد الشعبی پیوسته اند.

ما با نوعی بسیج مردمی براساس مولفه های قومی و مذهبی که دارای خاستگاه اجتماعی و بومی می باشد روبرو هستیم. علیرغم تلاش غرب و متحدان منطقه ای آن دال بر شیعی نشان دادن حشد الشعبی و ترسیم فضای تک ساحتی و پرخطر جلوه دادن آن، ساختار اجتماعی حشد الشعبی ترکیبی از شیعیان، عشایر سنی، افراد فیلی و مسیحیان عراق است.

همین زمینه پررنگ اجتماعی باعث خط تمایزی بین آن و سایر جریانات سکولار، ناسیونالیسم، کمونیسم و افراطی در عراق شده است و باید آن را دنباله ارزش ها و آموزه های مذهبی دانست که بر مبنای دین شکل گرفته است و دارای زمینه اجتماعی چند وجهی، متکثر، معتدل، تساهل گرا، قانون مند و تماماً مردمی می باشد و می تواند آلترناتیوی

بسیار منسجم در برابر افراط گری های قومی و مذهبی در عراق باشد. از سوی دیگر باید گفت منشا اجتماعی اقتدار بسیج مردمی در عراق چیزی نیست که بتوان آن را به شیوه خصمانه به خطر زایی جمهوری اسلامی ایران نسبت داد.

سیاست بسیج اجتماعی عراق موضوعی ریشه دار و براساس ارزش های اسلامی است و در سده اخیر نمونه های تاریخی آن رامی توان در موارد ذیل دید:

—مقابله با استعمار توسط علمای نجف به تاسی از جنبش تنباکو در ایران.

— فتوای جهاد علیه استعمارگران انگلیسی توسط آیه الله سید محمد کاظم یزدی.

—حضور علما در جبهه ها و سازماندهی نیروها نظیر جبهه اهواز و بصره، جنبش شعبیه با نیروهای داوطلبی که نزدیک به نود هزار نفر بوده اند.

—مبارزه سیاسی با استعمار و صهیونیسم با تاکید بر دعوت به بازگشت به عظمت صدر اسلام و فراخوانی مسلمانان به اتحاد.

۱-۲- ویژگی های سیاسی

ویژگی های سیاسی حشد الشعبی را براساس مولفه های اجتماعی آن باید در آمال و آرمان های وحدت عراق جست و جو نمود که می توان در اشکال موضع گیری ها در قبال رفتارهای توطئه آمیز و مخرب و نقش آفرینی در انتخابات ها در چارچوب قانون آن رامشاهده نمود.

موضع گیری های حشدالشعبی در قبال وحدت عراق، توفیقات در شکل دهی انتخابات با توجه به پایگاه اجتماعی آن علیرغم عدم شرکت در انتخابات به عنوان یک حزب سیاسی، حضور در عملیات های حیاتی و برون مرزی گسترده و مقابله با طرح های آمریکایی - صهیونیستی، حیات سیاسی این گروه مردمی را تقویت نموده است. موضع گیری های حشد الشعبی تحت تعالیم و ارزش های اسلامی قرار داشته و نگاه منفی به ائتلاف آمریکایی و متحدان آن دارد. آنها با توجه به نیت واشنگتن در مورد تضعیف شیعیان، تجزیه عراق از طریق کنفدرالی کردن امنیت عراق و در راس آن استقلال کردستان عراق، مخالف هرگونه دخالت کنشگران خارجی در عراق هستند و بر همین اساس بارها مخالفت خود را با اعزام نیروهای آمریکایی به عراق به طور صریح اعلام کرده است.

۱-۳- ویژگی های امنیتی - نظامی

ویژگی های امنیتی و نظامی حشد الشعبی را می توان در «وحدت عراق و دفاع از تمامیت ارضی آن» جست، لذا آنها برای مهار و جلوگیری از مواردی نظیر موصل تلاش

داشته تا مرزهای مشترک با سوریه را کنترل نماید، چرا که با شکل گیری امنیت در منطقه مزبور احتمال بازگشت و تحرک های داعش در شمال و غرب نیز به حداقل رسیده و از سوی دیگر می توان کانالی ارتباطی با دولت اسد برای همکاری مشترک برای مقابله با تروریسم شکل بگیرد و در نهایت یک محور مقاومت را تا لبنان و

ویژگی های سیاسی حشد الشعبی را براساس مولفه های اجتماعی آن باید در آمال و آرمان های وحدت عراق جست و جو نمود که می توان در اشکال موضع گیری ها در قبال رفتارهای توطئه آمیز و مخرب و نقش آفرینی در انتخابات ها در چارچوب قانون آن را مشاهده نمود.

فلسطین سامان دهند. در راستای آن حشد الشعبی به امنیت سازی در شهرها و مناطق مرزی پرداخته تا در پرتو آن هرگونه عملیات های برون مرزی توسط جریانات تکفیری و متحدان منطقه ای را خنثی نماید و دست بالا را در راهبردها و طرح های نظامی داشته باشد. بر همین اساس ما شاهد سطوح مختلف همکاری نظامی - امنیتی حشد الشعبی با محور مقاومت بوده تا با دغدغه های مشترک امنیتی مانع از بالکانیزه شدن منطقه و نقش آفرینی مداخله گران منطقه ای و جهانی شوند.

مهم ترین مشخصه های امنیتی - نظامی حشد الشعبی عبارتند از کنترل مرزهای مشترک با سوریه، امنیت - سازی در شهرها و مناطق مرزی، سامان دادن عملیات های برون مرزی و همگرایی در محور مقاومت. نمونه های عملیات های حشد الشعبی در آزاد سازی موصل که در غرب موصل می باشد. در حقیقت سیر عملیات نظامی در عراق و مرزهای سوریه به نحوی است که نمی توان هر عملیاتی را بدون ضلع قدرتمند حشد الشعبی تصور نمود.

۲- مصادیق مخالفت آمریکا با حشد الشعبی

۱-۲- از تلاش برای غیر قانونی کردن تا کمک به تروریست ها

پیشروهای میدانی و سیاسی حشد الشعبی و نگاه منفی به ائتلاف آمریکایی باعث شده واشنگتن تمام تلاش خویش را برای تضعیف و منحل کردن آن به کار برد که مهم ترین آنها عبارتند از نخست، فشار بر پارلمان و دولت عراق جهت ممانعت از تصویب قانونی شدن حشد الشعبی. دوم، مشروط نمودن کمک ها به دولت العبادی در نبرد با داعش به عدم شرکت حشد الشعبی در عملیات ها. سوم، حمایت تسلیحاتی و اطلاعاتی را تروریست ها و تحویل مهمات به داعش از طریق پرتاب محموله های هوایی. در

حقیقت توانایی های این مجموعه باعث حساسیت آمریکا نسبت به آن شده است، بر همین اساس آمریکا برای رسیدن به اهدافی نظیر تقلیل جایگاه ایران و شیعیان و تجزیه اقلیم کردستان تلاش نموده است تا بین دولت عراق و حشد الشعبی اختلاف افکند، ولی علیرغم فشارها و اختلاف نظرهایی بین دولت العبادی و حشد الشعبی، اختلافات معناداری بین این دو وجود نداشته و تلاش های واشنگتن بی ثمر بوده است.

۲-۲- جنگ رسانه ای - روانی

همزمان با تقویت حشد الشعبی ما شاهد جنگ رسانه ای و سیاسی مخالفان در دو جبهه غربی - عربی با محوریت واشنگتن هستیم. همسو با آمریکا، رسانه های العربیه، الجزیره و صدها سایت عربی دیگر با دروغ سازی و بزرگ نمایی تلاش نموده تا این گروه را اساساً « طائفی » نشان دهند که بر مردم سنی مناطق آزاد شده از دست داعش، ظلم می کند. آنها در بیانیه الازهر مصر، این گروه را « میلیشیای نظامی » معرفی نمودند. این تصویرسازی های مغرضانه، زمینه را برای فشارهای سیاسی به دولت العبادی فراهم می ساخت تا در عملیات های مختلف از حشد الشعبی بهره نبرد و العبادی نیز در برهه هایی تسلیم شد و تاوانش را پرداخت، چنانچه در در ماجرای اشغال الرمادی مرکز استان الانبار توسط داعش، مصادیقی از این مساله قابل مشاهده بود.

۲-۳- بدیل سازی

واشنگتن در حوزه ایجابی سعی کرد تا با تقویت نیروهای پیشمرگه و اصرار بر ایجاد « ارتش سنی » ابزارهای نفوذ خود را در برابر حشد الشعبی توسعه دهد. مخالفان

حشد الشعبی تلاش نمودند تا با حمایت های مالی نظامی آمریکا، گروهی مشابه به نام « حشد الوطنی » به رهبری ائیل النجیفی را شکل دهند. این اقدام را می توان نوعی بدیل سازی طائفی نامید به گونه ای که حشد الوطنی بتواند به یک گروه سنی و مشابه حشد الشعبی تبدیل شود. این سیاست البته موفق نبوده است.

جمع بندی

آمریکا و متحدان منطقه ای اش همواره در پی تضعیف جریانات مردم گرایی بوده که توسط مرجعیت دینی هدایت می شوند. به بیان بری بوزان « حضور نظامی گسترده ی آمریکا در این منطقه [غرب آسیا] بسیاری از کشورها را بی ثبات می کند و آتش افراطی گری را شعله ور می سازد و عوامل محرکه تروریسم را تقویت می کند و امکان حصول یک نتیجه ی موفقیت آمیز برای « جنگ با تروریسم » را کاهش می دهد.

بنابراین طبیعی به نظر می رسد با توجه به نقش اقتدارزای حشد الشعبی به ویژه پس از آزاد سازی موصل و افزایش جایگاه عملیات برون مرزی آن در معادلات نظامی منطقه، آمریکا در پی تضعیف آن از طریق فشار بر دولت العبادی برای منحل کردن غیر قانونی کردن حشد الشعبی، کمک به تروریست ها و جنگ رسانه ای برآید. مهم ترین مشخصه های اقتدارزای حشد الشعبی را می توان در موارد ذیل دید:

این تصویر سازی های مغرضانه، زمینه را برای فشارهای سیاسی به دولت العبادی فراهم می ساخت تا در عملیات های مختلف از حشد الشعبی بهره نبرد و العبادی نیز در برهه هایی تسلیم شد و توانش را پرداخت، چنانچه در در ماجرای اشغال الرمادی مرکز استان الانبار توسط داعش، مصادیقی از این مساله قابل مشاهده بود.

– ویژگی های اجتماعی : مردمی بودن، دفاع از تکثر قومی و مذهبی، تاکید بر هویت ملی و مذهبی عراق، تاکید بر « مای » ملی در عراق با تاکید بر تمام قومیت ها و مذاهب.

– ویژگی های سیاسی : مواضع صریح در برابر نیات توطئه آمیز و نقش آفرینی ها در فرایند دموکراسی عراق، مواضع قاطع در قبال حضور نیروهای آمریکایی و هرگونه دخالت خارجی، مخالفت صریح با طرح هایی که پیش درآمدی بر تجزیه عراق هستند نظیر طرح کنفدرالی کردن امنیت عراق.

– مشخصه های نظامی – امنیتی : پیشبردهای نظامی در عملیات برون مرزی به ویژه در مرزهای سوریه، همگرایی نظامی با محور مقاومت و حفظ تمامیت ارضی.

منابع:

۱- بوزان، بری (۱۳۸۹)، ایالات متحده و قدرتهای بزرگ، ترجمه ی عبدالمجید حیدری، پژوهشکده مطالعات راهبردی

۲- پرس شیعه (۱۳۹۵/ ۰۸/ ۱۹)، تعداد سنی ها در بسیج عراق، اعلام شد، کد خبر: ۶۱۴۳۹

۳- خبرگزاری تسنیم (۱۳۹۶/ ۰۲/ ۱۷)، عملیات مشترک نیروهای مقاومت در عراق و سوریه برای کنترل مرز میان دو کشور، شناسه خبر: ۱۴۰۰۳۹۹

۴- دارمی، سلیمه (۱۳۸۸)، کتاب خاورمیانه (۷): ویژه تحولات عراق، ابرار معاصر

۵- رهیمی، عبدالحلیم (۱۳۸۰)، تاریخ جنبش اسلامی در عراق، ترجمه ی جعفر دلشاد، چهارباغ

۶- ساسانیان، سعید (۱۳۹۶)، حشد الشعبی جنگ روانی دشمن؛ عقلانیت در میانه میدان، اندیشکده

راهبردی تبیین

۷- گلی، محمد (۱۳۹۶)، حشد الشعبی؛ روابط با دولت و الزامات آینده، اندیشکده راهبردی تبیین

۸- مرکز بین المللی مطالعات صلح (۱۱/ ۰۶/ ۱۳۹۴)، لحشد الشعبی و کارکرد آن در بحران کشور عراق، بازیابی در:

<http://peace-ipsc.org>

۹- مریجی، شمس الله (۱۳۸۷)، مبانی فکری و زمینه های اجتماعی جریان های معاصر عراق، قم، بوستان کتاب

۱۰- هانی زاده، حسن (۱۴ / ۰۴ / ۱۳۹۶)، خواب آمریکا برای حشد الشعبی عراق، شناسه خبر ۶۳۴۴۴۲، افکار نیوز

۱۱- <http://fa.alalam.ir/print/1891136>

حشد الشعبی با توجه به اقتدار اجتماعی، سیاسی و نظامی نقش بسیاری در شکل دهی تحولات راهبردی و عملیات های مرزی و برون مرزی عراق داشته است که باعث شده آمریکا و متحدان منطقه ای اش در پی تضعیف آن برآیند.

انذشکده سرب و سبب

نشانی ما در شبکه های اجتماعی:

@Tabyincenter

www.Tabyincenter.ir

نشانی پایگاه اینترنتی:

۰۲۱-۲۶۱۵۳۲۳۹

شماره تماس جهت اعزام سخنران: